

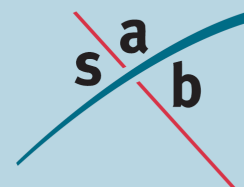
Flora- en faunaraapportage

Hengevelde, De Marke III

Gemeente Hof van Twente

Datum: 7 december 2012

Projectnummer: 120218

INHOUD

1	Inleiding	3
1.1	Planomschrijving	3
1.2	Leeswijzer	5
2	Wettelijk kader	6
2.1	Gebiedsbescherming	6
2.2	Soortenbescherming	6
3	Quick scan flora en fauna	8
3.1	Onderzoeksmethode	8
3.2	Gebiedsbescherming	8
3.3	Soortenbescherming	9
3.4	Conclusie	15
4	Nader veldonderzoek flora en fauna	18
5	Mitigerende maatregelen / Ontheffingsaanvraag	19
6	Voortoets / Oriënterende habitattoets	20
	Bijlage 1: Literatuurlijst	3

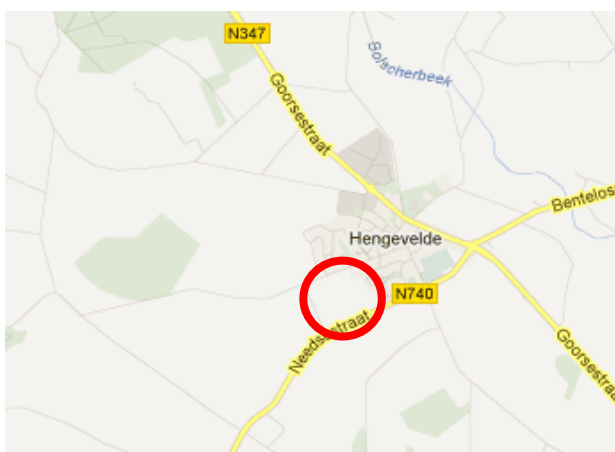

1 Inleiding

Bij alle ruimtelijke ingrepen moet rekening gehouden worden met de aanwezige natuurwaarden in en om het plangebied. Voordat ruimtelijke ingrepen mogen plaatsvinden, dient eerst een onderzoek uitgevoerd te worden in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 (*gebiedsbescherming*), de Flora- en faunawet (*soortenbescherming*) en eventuele andere betrokken natuurregeling. Uit dit onderzoek moet blijken of met de ingrepen negatieve effecten op beschermde gebieden en soorten zijn te verwachten en of daarvoor respectievelijk een vergunning of ontheffing noodzakelijk is. In deze flora- en faunarapportage worden de effecten op de aanwezige natuurwaarden besproken.

1.1 Planomschrijving

In de gemeente Hof van Twente (provincie Overijssel) is men voornemens om nieuwe woningbouw te realiseren in Hengevelde. Deze woningbouw is beoogd op De Marke III en ligt ten zuidwesten van de kern Hengevelde. Eén van de haalbaarheidsstudies die hiervoor dient te worden uitgevoerd, is toetsing aan de natuurregeling. Voorliggend flora en faunaonderzoek is opgesteld door SAB en geeft een eerste inzicht in de doorwerking van de natuurwetgeving op deze plek.

Afbeelding 1: Ligging plangebied, de rode omlijning links geeft de globale ligging van het plangebied weer. De rode omlijning op de luchtfoto geeft aan welk deel is meegenomen in voorliggende quick scan.

1.1.1 Huidige situatie

Hengevelde ligt ten zuidoosten van Goor, ten zuidwesten van Hengelo en ten noordoosten van Haaksbergen. De directe omgeving van Haaksbergen bestaat uit een kleinschalig landschap met agrarische gronden, houtwallen, -singels en bossen. In dit landschap zijn nog redelijk wat restanten van oude houtwallen aanwezig die de grenzen van de agrarische gronden aangeven.

Het plangebied ligt ten zuidwesten van de kern Hengevelde en is ongeveer 10 ha. groot. De begrenzing van het plangebied wordt gevormd door de Needsestraat in het

noorden van de Needsestraat, de Diepenheimssestraat in het zuiden en de Janniksweg in het westen.

Het plangebied bestaat in de huidige situatie uit agrarische grond, in gebruik als maïsakker en als weidegrond. Centraal in het plangebied ligt een onderbroken houtsingel. In het zuidwestelijk deel van het plangebied ligt nog een voormalige boerderij met bijbehorende opstallen. Aan de oostzijde grenst het plangebied aan bebouwing terwijl aan de westzijde aansluiting is met een gebied met een meer open karakter. Ten tijde van het veldbezoek werden direct aan de westzijde van het plangebied enkele bouwprojecten uitgevoerd.

Afbeelding 2: Impressie van het plangebied. Agrarisch gebied met hoge verstoringsgraad. (Foto's: SAB, 2012).

1.1.2 Toekomstige situatie

Uit de Woonvisie 2009-2013 blijkt dat er in Hengevelde behoefte is aan woninguitbreiding. Voor de genoemde periode is een uitbreiding met ruim 50 woningen voorzien. In de periode 2013-2025 is de vraag ingeschat op 60 woningen, waarmee de totale vraag naar woningen uitkomt op 110 woningen. Alle woningen zijn grondgebonden. Deze woningen worden gebouwd op de agrarische gronden. Verder worden de bestaande opstallen bij het voormalige agrarische erf gesloopt. In de afbeelding hiernaast is een globale indruk gemaakt van de toekomstige bebouwing van het plangebied.

Afbeelding 3: Potentiële inrichting toekomstige situatie plangebied

1.2 Leeswijzer

De flora- en faunarapportage is opgebouwd uit de volgende hoofdstukken:

1. **Inleiding.** Beschrijving van beoogde plannen, ligging van plangebied, de gevolgen van de ingrepen voor de huidige situatie en het wettelijke kader.
2. **Wettelijk kader.** Huidige wet- en regelgeving op het gebied van natuur.
3. **Quick scan flora en fauna.** Deze is gebaseerd op een eenmalige veldverkenning. In deze quick scan zijn op basis van een gebiedsanalyse (ruimtelijk ecologisch), de beschikbare verspreidingsgegevens van beschermde soorten en een eenmalige veldverkenning, uitspraken gedaan over de mogelijke aanwezigheid van beschermde planten en dieren in en in de directe omgeving van het plangebied. In de quick scan zijn uitspraken gedaan over de effecten van de plannen op nabijgelegen beschermde gebieden en op direct nabij het plangebied voorkomende (vaste rust- of verblijfplaatsen van) strikt beschermde flora en fauna. Hieruit volgt de conclusie of nader veldonderzoek naar strikt beschermde soorten noodzakelijk is en of een ontheffingsaanvraag in het kader van de Flora- en faunawet aan de orde is.
4. **Nader veldonderzoek flora en fauna.** Beschrijving van het nader onderzoek, indien dit uitgevoerd is. Hierbij wordt ingegaan op de kwalificaties van de onderzoeker(s), de data waarop de veldbezoeken hebben plaatsgevonden, de methode van onderzoeken, specifieke ecologische kenmerken van de soort en uiteraard de resultaten.
5. **Mitigerende maatregelen.** Als uit de resultaten van het nader onderzoek blijkt dat het plangebied in gebruik is door strikt beschermde soorten, dan dienen maatregelen te voorkomen dat de ecologische functionaliteit van het plangebied vermindert. Als SAB het opstellen van deze maatregelen verzorgt, dan worden deze beschreven in dit hoofdstuk. Mocht het opstellen van maatregelen niet afdoende zijn en is een **ontheffingsaanvraag** ex artikel 75 van de Flora- en faunawet alsnog aan de orde, dan staat deze ook hier.
6. **Voortoets of Oriënterende Habitattoets.** Dit is alleen in het geval wanneer negatieve effecten te verwachten zijn op (instandhoudingsdoelstellingen van) beschermde natuurgebieden. Aan de hand van de Effectenindicator van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I) wordt een inschatting gemaakt van de mogelijk optredende effecten.

2 Wettelijk kader

Bescherming in het kader van de natuur wet- en regelgeving is op te delen in gebieds- en soortenbescherming. Bij gebiedsbescherming heeft men te maken met de Natuurbeschermingswet 1998 en de Ecologische Hoofdstructuur. Soortenbescherming komt voort uit de Flora- en faunawet.

2.1 Gebiedsbescherming

Natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna kunnen aangewezen worden als Europees Vogelrichtlijn- en/of Habitatrichtlijngebied (Natura 2000). De verplichtingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn in Nederland opgenomen in de Natuurbeschermingswet 1998. Hierin zijn de al bestaande staatsnatuurmonumenten ook opgenomen. Op grond van deze wet is het verboden projecten of andere handelingen te realiseren of te verrichten die, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten kunnen verslechteren, of een verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

Een andere vorm van gebiedsbescherming komt voort uit aanwijzing van een gebied als Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Voor dergelijke gebieden geldt dat het natuurbelang prioriteit heeft en dat andere activiteiten niet mogen leiden tot frustratie van de natuurdoelen. Anders dan bij gebieds- en soortbescherming is de status als EHS niet verankerd in de natuurwetgeving, maar dient het belang in de planologische afweging een rol te spelen. Dit valt onder de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag.

2.2 Soortenbescherming

Soortenbescherming is altijd aan de orde. Hiervoor is de Flora- en faunawet bepalend. Deze wet is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Deze wet heeft de beschermingsregels, zoals die ook in de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn opgenomen, overgenomen en voor de Nederlandse situatie toegepast.

Deze bescherming is als volgt in de Flora- en faunawet opgenomen:

- het is verboden beschermde plantensoorten te plukken, verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen (artikel 8);
- het is verboden beschermde diersoorten te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen (artikel 9), opzettelijk te veront-rusten (artikel 10) en hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren (artikel 11).

De procedurele consequenties zijn afhankelijk van de soorten die door de ingreep worden beïnvloed. Kortweg kunnen drie beschermingsregimes worden onderscheiden:

1. beschermingscategorie 1:
een groot aantal beschermde soorten is in Nederland algemeen voorkomend. Op basis van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten uit de Flora- en faunawet mogen ruimtelijke ingrepen worden uitgevoerd die tot effect hebben dat de verblijfplaatsen van deze soorten worden aangetast;
2. beschermingscategorie 2:
voor beschermde soorten die minder algemeen zijn en extra aandacht verdienen, kan een vrijstelling (behalve voor het opzettelijk verontrusten) verkregen worden als de initiatiefnemer een goedgekeurde gedragscode heeft. Indien dit niet het geval is dient voor deze categorie een ontheffing aangevraagd te worden.
In een dergelijke gedragscode worden gedragslijnen aangegeven die men volgt om het schaden van beschermde soorten zo veel mogelijk te voorkomen. Ontheffing is, als wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, voor deze soorten alleen nog nodig als werkzaamheden afwijkend van de gedragscode worden uitgevoerd;
3. beschermingscategorie 3:
voor ongeveer honderd zeldzame soorten geldt géén vrijstelling als het gaat om ruimtelijke ingrepen. Ontheffingen voor deze groep soorten worden slechts verleend wanneer er geen andere bevredigende oplossing voor de ingreep bestaat, de ingrepen een in de wet genoemd belang dienen en de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt. Deze uitgebreide toets geldt ook voor alle vogelsoorten.

Als een ruimtelijke ingreep rechtstreeks kan leiden tot verstoring of vernietiging van bepaalde beschermde soorten of hun leefgebied, kan het project in strijd zijn met de Flora- en faunawet. Voor aantastingen van verblijfplaatsen en belangrijke (onderdelen van) leefgebieden van meer strikt beschermde soorten, is ontheffing ex. Artikel 75 van de Flora- en faunawet nodig van het ministerie van Economische zaken, Landbouw & Innovatie (EL&I).

Zorgplicht

Verder geldt altijd artikel 2 van de Flora- en faunawet, een zorgplichtbepaling. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving. Dit houdt in dat voorafgaand aan sloop-, grond-, of bouwwerkzaamheden wordt gecontroleerd of dat negatieve gevolgen voor aanwezige soorten kunnen worden voorkomen door het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs kunnen worden verwacht.

3 Quick scan flora en fauna

3.1 Onderzoeksmethode

De quick scan flora en fauna is gebaseerd op een biotoopinschatting door een ecooloog van SAB. Bij het opstellen van de quick scan flora en fauna is verder gebruik gemaakt van atlasgegevens uit de Atlas van Nederlandse Zoogdieren (Broekhuizen *et al.*, 1992), Atlas De Zoogdieren van Overijssel (Bode *et al.* 1999), Atlas van de Nederlandse vleermuizen (Limpens *et al.*, 1997) en diverse websites die de meest recente informatie verschaffen omtrent de verspreiding van soorten. Deze bronnen vermelden soortgegevens op uurhokniveau (5 bij 5 kilometer), dit betekent dat het globale gegevens betreft. Bijlage 1 vermeldt de geraadpleegde bronnen.

Op 23 november 2012 heeft een ecooloog van SAB het plangebied en de directe omgeving verkend. Doel van deze veldverkenning was om een indruk te krijgen van de habitats ter plaatse en de geschiktheid voor de verschillende soortgroepen te beoordelen. Het veldbezoek heeft nadrukkelijk niet de status van een volledige veldinventarisatie. Het eenmalige veldbezoek geeft slechts een globaal beeld van aanwezige soorten en habitats op basis van een momentopname. Zowel het tijdstip (buiten het groeiseizoen van planten en deels buiten het actieve seizoen van diverse diergroepen) als het eenmalige karakter is hiervoor niet toereikend.

3.2 Gebiedsbescherming

In het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 (NB-wet) en de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) dient er getoetst te worden of de beoogde ontwikkelingen een negatieve invloed hebben op de beschermde gebieden.

3.2.1 *Natuurbeschermingswet 1998*

Het plangebied ligt niet in of nabij een gebied dat is aangewezen in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998. Het dichtstbijzijnde gebied beschermd in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 betreft het Natura 2000-gebied "Boddenbroek". Dit beschermde gebied ligt op ongeveer 4.250 meter afstand ten oosten van Hengevelde. Op ongeveer 3.250 meter afstand ten noordwesten van het plangebied ligt het Beschermde Natuurmonument Weldam.

Het Boddenbroek betreft een heideterreintje op het Landgoed Twickel. Het gebied bestaat uit vochtige en natte heide, voedselarme vennen en moerassen, schraalland, gagel- en wilgenstruwelen en elzen- en berkenbroekbossen. De openheid van de heideterreinen wordt geaccentueerd door verspreide bomen en boomgroepen. In de heide ligt een laagte die door grondwater gevoed wordt, wat hier heeft geleid tot de vorming van kalkmoerassen. De randen zijn met bos begroeid.

Het Beschermde Natuurmonument Weldam betreft een gebied dat bestaat uit oud vochtig loofbos, hakhout, lanen, grachten, waterpartijen en een voormalige beekloop.

Tussen het plangebied en de beschermde natuurgebieden liggen reeds versturende elementen. Dit zijn wegen, woningen, bedrijven en agrarisch gebruikte gronden. Bovendien ontbreekt overeenkomstig habitat tussen de beschermde natuurgebieden en het plangebied. De aanwezigheid van doelsoorten in het plangebied is daarmee uitgesloten. Een toename in verstoring (geluid, licht, trillingen, enz.) afkomstig van de bouwwerkzaamheden en woningen in het plangebied leiden niet tot waarneembare effecten in de beschermde gebieden.

Gezien tussenliggende elementen (bos en wegen) en bebouwing (verstoring), de afstand en de afwezigheid van overeenkomstige habitats zijn zowel directe als indirecte negatieve effecten van de plannen op het beschermde gebied niet te verwachten.

Met de plannen vindt geen aantasting plaats van instandhoudingsdoelstellingen van nabij gelegen Natura 2000-gebieden of andere beschermde natuurgebieden.

3.2.2 Ecologische Hoofdstructuur

Het plangebied ligt niet binnen of nabij de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het dichtstbijzijnde gebied aangewezen als EHS betreft het bosgebied van Kerspel Goor en het heideterrein van het Markvelderveld. Deze natuurgebieden ten noordwesten en zuidoosten van Hengevelde op ongeveer 1.500 meter.

Met de toekomstige woningbouwlocatie is geen sprake van directe aantasting van de EHS door oppervlakteverlies of versnippering. Er wordt namelijk niet gebouwd in de EHS. Verder liggen tussen het plangebied en de EHS liggen wegen, bebouwing, agrarische bedrijven en agrarisch gebruikte gronden. Deze elementen heb allemaal een verstorend effect door geluid, licht, enz. op de omgeving.

De realisatie van een woonwijk leidt tot een toename in het aantal vervoersbewegingen op wegen. Eén van deze wegen ligt tegen de EHS aan. Het gaat hier om de Haaksbergerweg richting Goor. Het verkeer zal zich echter verspreiden over de omgeving, waardoor er mogelijk sprake is van een beperkte toename in verkeer op wegen langs de EHS. De grootste toename in verkeer zal waarschijnlijk plaatsvinden op provinciale wegen die al intensief in gebruik zijn. Door een doordachte situering van ontsluitingswegen van de wijk is de hoeveelheid verkeersbewegingen op wegen naast de EHS te beperken.

Negatieve effecten op het functioneren van de EHS zijn niet te verwachten.

3.3 Soortenbescherming

In het kader van de Flora- en faunawet moet worden getoetst of ter plaatse van de ruimtelijke ingrepen sprake is/kan zijn van negatieve effecten op beschermde planten en dieren. De beoogde ontwikkelingen kunnen biotoopverlies of verstoring (indirect biotoopverlies) tot gevolg hebben.

3.3.1 **Vaatplanten**

Tijdens het verkennende veldbezoek zijn alleen algemene soorten aangetroffen zoals onder andere Straatgras (*Poa annua*), Witte Klaver (*Trifolium repens*), Paardenbloem (*Taraxacum officinale*), Bijvoet (*Artemisia vulgaris*), Braam (*Rubus fruticosus*), Duizendblad (*Achillea millefolium*) en Boerenwormkruid (*Tanacetum vulgare*). Aangetroffen plantensoorten zijn kenmerkend voor een voedselrijk en verstoord ecosysteem.

Strikt beschermde plantensoorten zijn niet aangetroffen. Binnen het plangebied zijn geen potentiële natuurlijke groeiplaatsen voor beschermde plantensoorten aanwezig. Het plangebied wordt zorgvuldig onderhouden en regelmatig worden delen gemaaid. Van een stabiel ecosysteem is geen sprake en bijzondere groeiplaatsen zijn niet aanwezig. Strikt beschermde vaatplanten worden binnen het plangebied niet verwacht. Aangeplante of gezaaide exemplaren van beschermde soorten (in bijvoorbeeld tuinen) zijn niet beschermd in de Flora- en faunawet, omdat het geen natuurlijke groeiplaatsen betreft.

3.3.2 **Grondgebonden zoogdieren**

Volgens verspreidingsgegevens uit atlas De Zoogdieren van Overijssel (Bode et al. 1999) en de Zoogdierenatlas (Broekhuizen, 1992) komen in de omgeving van het plangebied de Egel (*Erinaceus europaeus*), Huisspitsmuis (*Crocidura russula*), Mol, (*Talpa europaea*), Wezel (*Mustela nivalis*), Bunzing (*Mustela putorius*), ree (*Capreolus capreolus*), Rosse woelmuis (*Clethrionomys glareolus*), Veldmuis (*Microtus arvalis*), Bosmuis (*Apodemus sylvaticus*), Huismuis (*Mus domesticus*), Konijn (*Oryctolagus cuniculus*) en de Haas (*Lepus europaeus*) en de meer strikt beschermde Steenmarter (*Martes foina*) en Eekhoorn (*Sciurus vulgaris*) voor.

Algemeen voorkomende soorten

Het plangebied bestaat voor het overgrote deel uit agrarische grond met een hoge verstoringsgraad. Vaste rust- en verblijfplaatsen van algemeen voorkomende soorten als Egel (*E. europaeus*), Huisspitsmuis (*C. russula*), Mol (*T. europaea*) en kleine marterachtigen niet uit te sluiten. Voor deze soorten, die onder het eerste lichte beschermingsregime vallen, geldt een algemene vrijstelling voor het verstoren en/of aantasten van vaste rust- en verblijfplaatsen.

Strikt beschermde soorten

Eekhoorn

De Eekhoorn leeft bij voorkeur in naald- of gemengd bos, in loofbos en in boszomen. Verder komt de soort ook voor in houtwallen, tuinen en parken in beboste omgeving. In verband met de afhankelijkheid van rijpe boomzaden is de leeftijd van het bos belangrijker dan de samenstelling (20 jaar en meer voor coniferen; 40 resp. 80 jaar voor eiken en beuken).

Gezien de afwezigheid van voldoende naaldbomen, eiken en/of beuken (voedselbomen) en de aard van het omliggende gebied (open landschap, intensief beheer) is het onwaarschijnlijk dat de Eekhoorn in het plangebied voorkomt. Met de beoogde plannen zijn negatieve effecten op de soort niet te verwachten.

Steenmarter

De strikt beschermde Steenmarter komt volgens verspreidingsgegevens ook voor in en/of in de omgeving het plangebied. De Steenmarter is een soort die voorkomt in of nabij grote steden, dorpen en boerenerven, en lijkt zich aan de menselijke bebouwing te hebben aangepast.

De stallen en schuren in het plangebied zijn nauwkeurig onderzocht op de aanwezigheid van steenmarters. Nergens zijn sporen aangetroffen die wijzen op de aanwezigheid van deze dieren. De bebouwing die door de ontwikkelingen in het plangebied wordt aangetast is intensief in gebruik. Deze bebouwing is niet geschikt om te dienen als vaste rust- of verblijfplaats voor steenmarters. Negatieve effecten van de beoogde plannen op vaste rust- of verblijfplaatsen van steenmarters zijn uit te sluiten.

3.3.3 Vleermuizen

Volgens de verspreidingsgegevens (Broekhuizen, 1992; Bode, 1999; Limpens, et. al., 1997) komen in de omgeving van het plangebied Franjestaart (*Myotis nattereri*), Watervleermuis (*Myotis daubentonii*), Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*), Meervleermuis (*Myotis dasycneme*), Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), Gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*) en Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) die in de omgeving van het plangebied voor kunnen komen. Alle vleermuizen zijn strikt beschermd in de Flora- en faunawet.

Vleermuizen zijn globaal op te delen in gebouwbezonende soorten zoals Gewone dwergvleermuis (*P. pipistrellus*) en Laatvlieger (*E. serotinus*) en boombezonende soorten als Rosse vleermuis (*N. noctula*) en Watervleermuis (*M. daubentonii*). Daarnaast bestaan soorten die van beide elementen gebruik maken. Daarbij is ook onderscheid te maken in zomer- en winterverblijfplaatsen van de verschillende soorten. Sommige soorten zoals de Gewone dwergvleermuis verblijven het gehele jaar in gebouwen (spouwmuren, achter gevelbetimmeringen enz.). Andere soorten als de Rosse vleermuis verblijven jaarrond in bomen (in holten, spleten en achter loshangende schors). De Watervleermuis overwintert echter weer in bunkers, grotten en kelders en verblijft in de zomerperiode in boomholten.

Gebouwbezonende soorten vleermuizen

Gebouwbezonende vleermuizen hebben hun verblijfplaats achter gevelbetimmering, in spouwmuren, achter dakbeschot en in schoorstenen. De stallen en het woonhuis beschikken over openingen die mogelijk toegang kunnen verschaffen tot daarachter gelegen ruimtes. Het is niet uit te sluiten dat door eventuele sloop van het woonhuis of de stallen negatieve effecten optreden op gebouwbezonende vleermuissoorten.

Boombezonende soorten vleermuizen

Boombezonende soorten worden gevonden in holten en spleten in bomen en achter loshangende schors. De aanwezige bomen in het plangebied zijn allemaal te klein om vleermuizen te kunnen herbergen. De enige boom die daar mogelijk wel geschikt voor was is in een eerder stadium al omgehakt. Negatieve effecten op vaste rust- of verblijfplaatsen van boombezonende soorten vleermuizen zijn op voorhand uit te sluiten.

Oude boom die al geruime tijd geleden is gekapt. Dergelijke bomen kunnen door boombewonende vleermuissoorten in gebruik zijn als vaste rust- of verblijfplaats.

Vliegroutes

Vleermuizen maken vaak jarenlang gebruik van vaste aanvliegroutes tussen verblijfplaats en foerageergebied, daarom kan het behoud van lijnelementen cruciaal zijn voor de instandhouding van het leefgebied. Alle lijnvormige elementen in het plangebied zijn onderbroken over tientallen meters. Er is ook een slechte aansluiting op overige groene elementen. Dit betekent dat de kans op aanwezigheid van vliegroutes niet groot wordt geacht. Negatieve effecten van de beoogde ontwikkelingen op vaste vliegroutes zijn uit te sluiten.

Foerageergebied

Het aantasten van foerageergebied is in het kader van de Flora- en faunawet pas ontheffingsplichtig als met de plannen sprake is van dusdanige oppervlakteverlies van belangrijk foerageergebied dat met het verlies daarmee indirect een verblijfplaats aangetast wordt. Door het open karakter en ontbreken van duidelijke vliegroutes tot in het plangebied wordt geen negatieve effecten verwacht op foerageergebied van vleermuizen.

3.3.4 Vogels

Alle vogelsoorten zijn beschermd tijdens het broedseizoen. Het betreft dan met name de actieve broedplaatsen en vaste verblijfplaatsen. Voor de meeste vogels loopt het broedseizoen van half maart tot half juli. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Het plangebied met struweel en bomen is geschikt als broedgelegenheid voor veel vogels.

Jaarrond beschermde vogelsoorten

In het kader van de Flora- en faunawet zijn vaste rust- en verblijfplaatsen van enkele vogelsoorten jaarrond beschermd. Dit betekent dat nestlocaties van deze soorten het gehele seizoen beschermd zijn. Hierin worden vier categorieën onderscheiden:

- 1 Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil).
- 2 Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus).
- 3 Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk).
- 4 Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil).

Tijdens het verkennende veldbezoek zijn door de slechte weersomstandigheden slechts enkele soorten aangetroffen: Zwarte Kraai (*Corvus corone*) en Kokmeeuw (*Chroicocephalus ridibundus*). Geen van de aangetroffen soorten is jaarrond beschermd. Er zijn ook geen sporen of nesten aangetroffen van jaarrond beschermde soorten. Negatieve effecten op jaarrond beschermde soorten worden niet verwacht.

De voormalige boerderij is onderzocht op aanwezigheid van sporen die wijzen op Steenuil of Kerkuil. Dergelijke sporen zijn niet gevonden. Wel zijn vrij veel huismussen aangetroffen. Om exact te kunnen bepalen om hoeveel dieren het gaat en wat de minimale maatregelen zijn om schade aan deze soort te voorkomen, kan een nader onderzoek naar deze soorten worden opgestart. Dit is alleen noodzakelijk wanneer de ontwikkelingen in het plangebied leiden tot een negatieve invloed op de voormalige boerderij.

3.3.5 Amfibieën

Stichting RAVON (Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland) verzamelt verspreidingsgegevens van reptielen, amfibieën en vissen en publiceert deze jaarlijks op het internet (www.ravon.nl). Volgens RAVON komen in de omgeving van het plangebied amfibieën voor zoals Boomkikker (*Hyla arborea*), Heikikker (*Rana arvalis*) en Poelkikker (*Rana lessonae*) in de omgeving van het plangebied voor.

Algemene soorten

Algemene soorten, zoals Bruine kikker (*R. temporaria*) en Gewone pad (*B. bufo*), die na de metamorfose op het land naar voedsel gaan zoeken, zijn gezien de binnen het plangebied gelegen habitats niet uit te sluiten. Deze soorten kunnen grote afstanden afleggen. Omdat de dieren op het land overwinteren, is het ook mogelijk dat er dieren in de winterperiode binnen het plangebied aanwezig zijn. Voor deze soorten, die onder het eerste lichte beschermingsregime vallen, geldt een algemene vrijstelling voor het verstoren en/of aantasten van vaste rust- en verblijfplaatsen.

Strikt beschermde soorten

Op diverse plaatsen in het plangebied bevinden zich drooggevallen sloten. Aan de begroeiing is te zien dat deze sloten in het grootste deel van het jaar geen water bevatten. Het is daardoor onwaarschijnlijk dat bovengenoemde strikt beschermde soorten aanwezig zijn in het plangebied. Aan de noordzijde van het plangebied ligt wel een poel die waarschijnlijk ook dienst doet als riooloverstort. Dergelijke poelen kunnen vaak wel beschermde soorten herbergen. Deze poel ligt echter buiten de invloedssfeer van het plangebied en daarmee zijn ook hier geen negatieve effecten te verwachten.

3.3.6 Reptielen

Volgens RAVON zijn de Hazelworm (*Anguis fragilis*) en Levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*) in de omgeving waargenomen. Reptielen zijn over het algemeen gebonden aan structuurrijke vegetatie, vaak gelegen in weinig verstoorde biotopen. Soorten als Ringslang (*Natrix natrix*) en Levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*) kunnen voorkomen in gebieden met een relatief hoge verstoringsgraad. Op basis van de binnen het plangebied aanwezige habitats (intensief beheerd grasland, afwezigheid van structuur) is het voorkomen van reptielen niet waarschijnlijk.

3.3.7 Vissen

In het plangebied zijn geen permanent waterhoudende elementen aangetroffen. Alle sloten en greppels lagen ten tijde van het veldbezoek droog. De aanwezige vegetatie wees uit dat dit met grote regelmaat voorkomt waardoor de aanwezigheid van vissen kan worden uitgesloten. Negatieve effecten op vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde vissoorten zijn niet aan de orde.

3.3.8 Insecten (vlinders, libellen, sprinkhanen) en overige soortgroepen

Slechts een beperkt aantal van de zeer soortenrijke groep van de insecten is beschermd. De habitateisen van beschermde soorten binnen deze groep zijn vaak zeer locatiespecifiek en gebonden aan zeer bijzondere biotopen. Het plangebied ligt niet binnen een dergelijke biotoop. Overige strikt beschermde soorten als mollusken en weekdieren zijn ook niet te verwachten gezien de aanwezige habitats.

3.4 Conclusie

In de gemeente Hof van Twente (provincie Overijssel) is men voornemens om nieuwe woningbouw te realiseren in Hengevelde. Deze woningbouw is beoogd op De Marke III en ligt ten zuidwesten van de kern Hengevelde. Voordat deze ingreep wordt uitgevoerd, dienen de gevolgen voor beschermde natuurwaarden en de consequenties in het kader van de geldende natuurwet- en regelgeving in beeld te zijn gebracht.

3.4.1 *Gebiedsbescherming*

In het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 (NB-wet) en de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) dient er getoetst te worden of de beoogde ontwikkelingen een negatieve invloed hebben op beschermde gebieden.

Het plangebied te Hengevelde ligt niet in of nabij de EHS of een gebied dat is aangewezen in het kader van de NB-wet. Het dichtstbijzijnde beschermde natuurgebied Weldam ligt op een afstand van 3.250 meter (hemelsbreed gemeten). Het dichtstbijzijnde natuurgebied dat is aangewezen als onderdeel van de EHS ligt op een afstand van 1.500 meter (hemelsbreed gemeten). Gezien de afwezigheid van overeenkomstig habitat en de afwezigheid van directe verbindingen tussen het plangebied en de genoemde natuurgebieden zijn negatieve effecten op beschermde gebieden zijn niet te verwachten. Gebiedsbescherming is op deze locatie niet aan de orde.

3.4.2 *Soortenbescherming*

In het kader van de Flora- en faunawet dient te worden nagegaan of vaste rust- en verblijfplaatsen door de ingreep worden aangetast (verwijderd, ongeschikt gemaakt). De beoogde ontwikkelingen kunnen biotoopverlies of verstoring (indirect biotoopverlies) tot gevolg hebben. Invloeden die leiden tot een verminderde geschiktheid van het plangebied als bijvoorbeeld foerageergebied zijn niet ontheffingsplichtig, tenzij het een zodanig belang betreft dat bij het wegvallen van deze functie ook de vaste rust- en verblijfplaatsen van soorten niet langer kunnen functioneren. Door de werkzaamheden kunnen alle aanwezige soorten negatieve effecten ondervinden van de ingreep. Voor de meeste soorten is dit tijdelijk van aard.

Algemene soorten

De meeste van deze soorten zijn beschermd maar vallen onder het lichte beschermingsregime van de Flora- en faunawet (tabel 1). Hiervoor geldt dat aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen op basis van een algehele vrijstelling mogelijk is, zonder dat er sprake is van procedurele consequenties. Dit betekent dat voor deze soorten de werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden zonder ontheffing.

Strikt beschermde soorten

Voor soorten die vermeld staan op tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet, geldt dat bij aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet moet worden aangevraagd. In de boerderij kan de aanwezigheid van huismussen en gebouwbewonende vleermuissoorten niet op voorhand worden uitgesloten uit te sluiten. Wanneer deze voormalige boerderij wordt gesloopt, dan wordt geadviseerd een nader onderzoek op te starten naar vleermuizen en huismus-

sen ten einde de omvang van eventueel aanwezige populaties te bepalen. Aan de hand van de uitkomst van een dergelijk nader onderzoek kan worden nagegaan welke verdere maatregelen genomen dienen te worden om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen.

Verder kunnen bij (de start van) werkzaamheden in het broedseizoen, broedende vogels worden verstoord, of hun nesten worden aangetast. Er is geen vrijstelling te verkrijgen in het kader van de Flora- en faunawet voor activiteiten die vogels in hun broedseizoen zou kunnen verstoren. De (start van de) werkzaamheden dienen plaats te vinden buiten het broedseizoen of in het broedseizoen als broedende vogels zijn uit te sluiten. De werkzaamheden kunnen doorlopen in het broedseizoen als broedende vogels binnen het plangebied uitgesloten kunnen worden.

Tabel 1: *Indicatieve periode uit te voeren werkzaamheden. Groen: werkzaamheden kunnen uitgevoerd worden. Oranje: werkzaamheden mogen uitgevoerd worden mits geen broedgevallen aanwezig zijn.*

	Jan.	Feb.	Mrt.	April	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.	Dec.
Broedvogels												

3.4.3 Nader onderzoek

Bij de sloop van de voormalige boerderij, dan is een nader onderzoek noodzakelijk naar:

- gebouwbewonende vleermuissoorten: onderzoeksperiode: globaal 15 mei - eind juli (kraamkolonies) en 15 augustus - 1 oktober (paarverblijven). Deze onderzoeksperiodes zijn gebaseerd op het Protocol Vleermuisonderzoek van het Netwerk Groene Bureaus (2012), dat tevens als leidraad gehanteerd wordt door het Ministerie van EL&I voor een ontheffingsaanvraag.
- huismussen: voorjaar.

Het gebruik van het plangebied door deze soorten kan door middel van nader onderzoek in beeld worden gebracht zodat het werkelijke effect van de ingreep op (het leefgebied van) daadwerkelijk aanwezige soorten kan worden bepaald. Pas dan kan worden bepaald welke maatregelen noodzakelijk zijn om te voorkomen dat de Flora- en faunawet wordt overtreden. Mocht het niet mogelijk zijn om dit te voorkomen, dan is een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Een dergelijke ontheffing is alleen onder beperkte omstandigheden verkrijgbaar. Compenserende en mitigerende maatregelen moeten altijd voorafgaand aan de uitvoering van de beoogde plannen worden gerealiseerd.

3.4.4 Aanbevelingen

Naast de consequenties die voortkomen uit de Flora- en faunawet is ook een aantal vrijblijvende aanbevelingen te doen ten aanzien van de inrichting van het plangebied, zoals:

- voor vleermuizen zouden open stootvoegen aangebracht kunnen worden in muren, of vleermuiskasten kunnen worden geplaatst in de spouw of tegen de muur op >2,5 meter hoogte in nieuw te bouwen woningen;

- het planten van bomen en struwelen voor vogels en vleermuizen verdient aanbeveling. Het beste zijn, ecologisch gezien, inheemse bes- en bloemdragende struiken en planten;
- er kunnen nestpannen of neststenen worden aangebracht ten behoeve van gierzwaluwen. Deze beschermde soort verliest steeds meer nestmogelijkheden. De huidige bebouwing is voor deze soort niet geschikt.

Bij de realisatie van de plannen dient altijd rekening gehouden te worden met een tweetal algemene voorwaarden vanuit de Flora- en faunawet. Deze voorwaarden zijn altijd van toepassing:

1. in het broedseizoen van vogels (globaal half maart tot half juli) mogen de vegetatie, bosjes en opstallen in het plangebied niet worden verwijderd. Werkzaamheden tijdens deze periode zouden leiden tot directe verstoring van broedvogels en het broedsucces. Alle vogels zijn beschermd. Er is geen vrijstelling te verkrijgen in het kader van de Flora- en faunawet voor activiteiten die vogels in hun broedseizoen zou kunnen verstoren;
2. op basis van de zorgplicht volgens artikel 2 van de Flora- en faunawet dient bij de uitvoering van de werkzaamheden voldoende zorg in acht te worden genomen voor de in het wild levende dieren en hun leefomgeving. Dit houdt in dat bij het uitvoeren van werkzaamheden altijd rekening moet worden gehouden met aanwezige planten en dieren. Zo dienen maatregelen te worden getroffen om bijvoorbeeld verstoring tot een minimum te beperken. Dieren moeten de gelegenheid hebben om uit te wijken en mogen niet opzettelijk worden gedood. Dit kan door:
  - voortijdig maaien van het plangebied zodat dieren wegtrekken;
  - het beperken van verlichting tijdens de avonduren in zomer, voorjaar en herfst ten behoeve van vleermuizen en andere nachtdieren;
  - het slopen en rooien starten buiten het voortplantingsseizoen en het winter(slaap)seizoen zodat het plangebied ongeschikt is voor dieren.

4 Nader veldonderzoek flora en fauna

Uit de quick scan flora en fauna blijkt dat de ontwikkelingen in het plangebied mogelijk invloed hebben op strikt beschermde soorten als huismus en gebouwbewonende vleermuissoorten in de directe omgeving van het plangebied. Een nader veldonderzoek kan noodzakelijk zijn om te specificeren of vaste rust- of verblijfplaatsen van strikt beschermde soorten worden aangetast. Dit is alleen noodzakelijk als de voormalige boerderij wordt gesloopt.

Hieronder wordt per soort een indicatie gegeven van de onderzoeksperiode waarin het nader veldonderzoek uitgevoerd kan worden.

- vleermuizen alle soorten, onderzoeksperiode: medio mei tot begin oktober
- huismussen: voorjaar

5 Mitigerende maatregelen / Ontheffingsaanvraag

Wanneer de boerderij gesloopt worden, dan zijn mogelijk mitigerende maatregelen noodzakelijk. Pas als bekend is wat het gebruik van het plangebied is door strikt beschermde soorten kan bepaald worden of mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen. Mogelijk is het noodzakelijk een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet in te dienen voor de plannen.

6 Voortoets / Oriënterende habitattoets

De toekomstige ontwikkelingen leiden niet tot aantasting van instandhoudingdoelstellingen van aangewezen natuurwaarden in Natura 2000-gebieden. Een uitgebreide voortoets in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 is niet noodzakelijk.

Bijlage 1: Literatuurlijst

Bode, A.D., Douma, M., Driesen, N.J., Dijkstra, A.J., Gritter, A.G.R., Hegeman, A., Heinen, M.A., Hoekstra, B., Hoeve, R., Snaak, G., van Vliet, J.A., Zoon, C.P.M. 1999. De Zoogdieren van Overijssel. Voorkomen, verspreiding en ecologie van in het wild levende zoogdieren. Waanders Uitgevers, Zwolle.

Bos, F., Bosveld, M., Groenendijk, D., Swaay van, C., Wynhoff, I. De Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea.-Nederlandse Fauna 7. Leiden. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis. KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland.

Broekhuizen, S., Hoekstra, B., van Laar, V., Smeenk, C., Thissen, J.B.M. 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren, uitgeverij KNNV, Utrecht.

Limpens, H., Mostert, K., Bongers, W. 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen, uitgeverij KNNV, Utrecht.

Nederlands vereniging voor libellenstudie, 2002. De Nederlandse libellen (Odoneta). Nederlandse fauna 4. Nationaal en Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrates Survey-Nederland, Leiden.

SOVON Vogelonderzoek Nederland, 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998, 2000, Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Websites:

www.ravon.nl

www.vleermuis.net

www.vogelbescherming.nl

www.rijksoverheid.nl

www.waarneming.nl